

Schola Medicinalis – az első magyar orvosi iskola Egerben

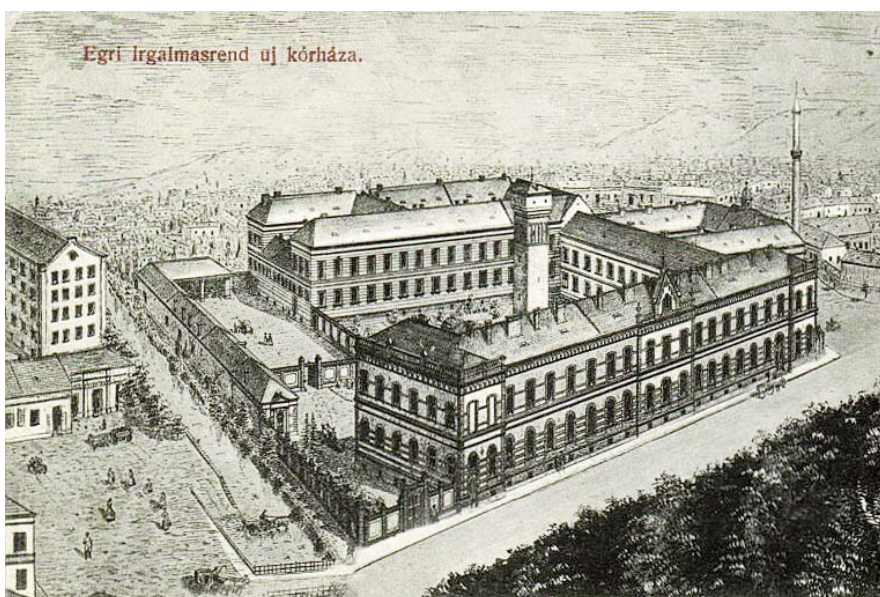
Egerbe visszavágyik az ember. A történelemmel átítatott épületek, a kacsaringós belvárosi utcák, a Szépasszonyok bora mind azt sugallja: van itt még valami, amit meg kell ismerni! A hagyomány szerint Egerbe az élet során háromszor térünk vissza. Először osztálykirándulás alkalmával, diákként látják a várost a fiatalok. Másodszor a szerelmével látogat vissza az ember romantikázni. Harmadszor az unokáknak kell megmutatni a történelmi színtereket.

Barokkon és borokon túl

Eger történelmében méltatlanul ritkán említett fejezet az első orvosi iskola működése. Az egri kórház már a XVIII. században is elismert, aktív gyógyító intézmény volt, melyet az Irgalmasrend üzemeltetett. Annak ellenére volt ez így, hogy a kor közegészségügyi viszonyai elkeserítőek voltak, okát – nincs új a nap alatt – a nagyfokú orvoshiányban kereshetjük. Az egri kórház vezetését azonban külföldi egyetemen jól képzett orvos kezébe adta a város. Komoly igény merült fel a magyarországi orvosképzés beindítására, ám ez a bécsi császári vezetés szemében nem volt cél, hiszen egy szellemileg elnyomott provincia lakóit lényegesen

egyszerűbb irányítani, és gazdaságilag kiszígerelni. A Bécsi Egyetem pedig egyenesen féltékeny hangokat hallatott az ötlettel kapcsolatban. Eger legendás, nyitott szemmel járó püspöke, Barkóczy Ferenc az akkor Nagyváradon tevékenykedő jeles orvost, Markhot Ferencet 1758-ban Egerbe invitálja, hiszen a városnak szüksége van egy nagy tudású gyógyítóra. Markhot személyében megtalálják, a Bolognában végzett orvos-fizikusnak pedig kedvére való a meghívás és a város, így hamarosan az egri szeminárium és püspökség, valamint a város és a megye kedvelt orvosa lett. Mindeközben a Barkóczyt követő Eszterházy Károly püspök célja, hogy egyetemet alapítson Egerben a kor legelismertebb tudományaival, úgymint jog, filozófia, teológia és orvostudomány, ezzel emelve a várost a magyar tudományos élet központjává. Gyönyörű épületet építenek erre a célra: a Lyceumot, Markhot Ferenc pedig teljes erőbedobással áll a jó ügy mellé. Eszterházy püspök már 1763-ban felterjeszt egy kérvényt Mária Teréziának az egri orvosi oktatás ügyében, de évek telnek el, a kérvény elsikkad. 1767-ben Markhot Ferenc újra ütni kezdi a vasat, és egy teljes tervezetet ír az orvosképzés részleteiről, mely a következő

alaptételeket tartalmazza: az orvostanhallgatók és chyrurgus-jelöltek ingyenes oktatásban vennének részt, nagy hangsúlyt fektetve az elméleti és gyakorlati oktatásra. Legfőbb tantárgyak az anatómia, kémia és botanika, ezeket a Boerhaave-féle *Institutiones Medicae...* című könyvből tartott előadások alapján sajátíthatják el a kizá-

1. ábra. Ebben a kórházban nyílt meg az első magyar orvosi iskola, a Schola Medicinalis (Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár, Eger)

rólag filozófiadiplomával már rendelkező hallgatók.

Az első magyar orvosi kar

A püspök áldását adta a tervre, így jegyezhetjük Eger nagy történelmi pillanatát: 1769. november 25-én megnyílt az első magyar orvosi kar, a Schola Medicinalis. Az első évfolyam tíz hallgatóval indult, ez a kornak megfelelő létszám volt. Az első év vizsgáit királyi biztos jelenlétében abszolvták a Collegium Foglarianumban, ahol a későbbi Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium működött. Az iskola hat éven át oktatta az orvostudományt, bevezetve az akkor egyedülálló klinikai gyakorlat módszerét. A XVIII. század gyakorlati orvosi oktatása anynyiban kimerült, hogy a hallgatók elkísérték az oktatót egy-egy magánbeteghez, és körbeállva hallgatták annak kórtörténetét. Ezzel szemben Eger kórházi hátteret és ezzel széles körű gyakorlati lehetőséget biztosított a hallgatóknak a képzés során. Markhot Ferenc tanársegédek igényelt az oktatásban, ezt kérvényben is megfogalmazta, s egyben engedélyt kért Mária Teréziától, hogy iskolája doktori fokozat kiadására is jogosult legyen. Hiába támogatta ezt még az udvar legfőbb egészségügyi tanácsadója, Van Swieten is, az uralkodó elutasító választ adott. Sőt, 1770-ben a száz éve működő Nagyszombati Egyetemnek adományozta az orvosi diploma kiadására jogosító kizárólagos privilégiumot. Az egri orvosi iskola egyrészt igen messze volt Bécstől, és Eszterházy püspök olaszos kultúrája és szemlélete sem volt ínyére az Udvarnak, politikailag nehezen irányítható és megbízhatatlan területnek számított így Eger. Hatéves fennállás és kiváló orvosi oktatás után, 1775-ben engedélyezés híján megszűnt a Schola Medicinalis.

Elhivatottságból jeles

Markhot Ferenc azonban elképesztő lendülettel és hittel folytatta a gyógyítás és az oktatás korszerűsítését. Szenvedélyesen hitt a tudás átadásának sikerében. Orvostanhallgatókat

2. ábra. Emléktábla a Kossuth Lajos utca 8. alatt (dr. Kovács Csaba felvétele)

ugyan nem képezhetett tovább, helyett bábákat és chyrgusokat tanított, ez utóbbiak közül később többeket sebész mesterré nyilvánított, a megfelelő anatómiai, szülészeti és sebészeti vizsgák teljesítését követően. A Lyceum épületében bonctermet, kémiai és fizikai laboratóriumot működtetett, heti egy oktatási napba sűrítve az előadásokat. A kórház pedig mint gyakorlati helyszín továbbra is rendelkezésre állt. Fáradhatatlanul, magas szinten űzte hivatását a következő években. Balneológiai tanulmányokat is folytatott, központi kéreésre összeírta és elemezte

Eger és egész Heves vármegye gyógyvizeit, és lejegyeztet egy korabeli „study”-t, 600 beteg gyógyvizes kezeléséről. Nem csügged akkor sem, amikor egy ifjú tehetség – Doslern Károly – férközik a püspök bizalmába. Markhot egy diagnosztikai tévedését felnagyítják, kegyvesztett lesz, állásait elveszíti és ideiglenesen írnoki munkát kell vállalnia, mielőtt ismét visszahívják a városi orvosi állásba, amit Doslern a kevés fizetésre hivatkozva mégis otthagyt. 1790-ben, II. József halálakor újra felcsillan a remény az orvosi egyetem megindítására. A jó ügy mellé áll szinte minden haladó magyar szellem, ám hiába a részletes pályázat és a kiváló feltételek (a háttér klinikum, a Lyceum világhírű csillagvizsgálója és értékes könyvtára, a környék kiemelkedő botanikai és ásványi kincsei), Markhot Ferenc úgy hal meg 1792-ben, hogy terve az akkreditált egri orvosi egyetemről csak álom marad.

Irodalom

1. Dr. Ringelhann Béla (szerk.): Emlékkönyv az Egri Megyei Kórház fennállásának 10. évfordulójára. Eger, 1960.
2. N. Lutter Katalin: Kórháztörténeti áttekintés: Heves Megyei Önkormányzat Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézete. Eger, 2006.

Köszönet az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár munkatársának, Schmidtné Vitai Bernadett könyvtárosnak a kiadványok és képek rendelkezésre bocsájtásáért.

PAPP KATA
magyartanár, újságíró